

МЕТОДИЧЕСКАЯ МАСТЕРСКАЯ

ЭРХИМ ДҮЙ ДҮРШЭЛЬӨӨ

БУРЯД УРАН ЗОХЁОЛООР ХЭШЭЭЛЭЙ БОЛОН ХЭШЭЭЛЬЭЭ ГАДУУР АЖАЛ ТҮСЭБЛЭХЭ ТУХАЙ

Балданова Баярма Дашиевна

багша,

Н. С. Сосоровой нэрэмжэтэ Цагаатайн дунда хургуули
Росси, 671920, Зэдын аймаг, Цагаатай нютаг, Хандажаповай үйлсэ

Хэшээлэй сэдэб:

**Эрдэни-Хайбзан Галшиевай «Бэлиг-үүн толи» — хүнэй ябадалыг
тайлбарилхан зохёол (6-дахи класс)**

Хэшээлэй зорилго: буддын шажанай хургаал болохо арбан хара нүгэл тэбшэлгэ, арбан сагаан буян үйлэдэлгэ тухай хурагшадай мэдэсэ дабтангаа, Э.-Х. Галшиевай намтартай, «Бэлиг-үүн толи» зохёолтой танилсуулха.

Хэшээлэй янза: бэхижүүлгын болон шэнэ сэдэб ойлгуулха хэшээл.

Хэшээлэй хэрэгсэлнүүд: Э.-Х. Галшиев, «Бэлиг-үүн толи» тухай презентацинууд, ном, табличканууд г. м.

1. *Эмхидхэлэй үе. Мэндэшэлэлгэ.*

2. *Хурагшадыг бүридхэлгэ. Бүлэгүүдтэ хубаарил.*

3. а) *Хурагшадай мэдэсэ нэргээлгэ. Наадан «Таагты, тайлбариллагты!».*
Асуудал таанад өөһэдөө шэлэнэт. (*Хурагшад асуудал өөһэдөө шэлэнэ.*)

«Шэдитэ хүүр»

1

2

3

4

– «Шубуун дэгэлтэ» зохёолой хургаал заабари юун болоноб?

– «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн» зохёол соо хүгшэнэй нигүүлэсхы сэдхэл юун дээрэхээ элирнэб?

– «Арсалан харлаг хоёр» онтохон соо арсалан, харлаг, үнэгэнэй дүрөөр хүнэй ямар абари зан харуулагданаб?

– «Шэдитэ хүүр» зохёол эртэ урдын ямар гүрэнэй уран зохёолһоо түбэд, монгол хэлэ дамжажа ерэнхэйб?

б) «Арбан сагаан буян үйлэдэе» гэхэн наадан. Саарһан дээрэ 10 сагаан буянтай, 10 хара нүгэлтэй ябадалнуудай жэшээнүүд бэшээтэй, тэдэ худхагдан суглуулагданхай.

10 сагаан буянай ябадалнуудыг илган гарганат. Илганаана тайлбарилнат.

Үхибүүд бүлэгөөр хүдэлнэ, тайлбарилна.

4. *Гол хуби.*

Багша: Энэ номнол хадаа хэдынэйшые үедэ хуушаржа, хэрэгээ буурахагүй, хүн бүхэнэй сэдхэл бодолые арюудхан сэбэрлэхэ зорилготой мүнхэ номнол гээшэ гэжэ мэдэжэ ябаха ёһотойбди.

Бидэ мүнөөдэр аяар 1885 ондо түрэнэн, бидэндэ мүнөөшые сагта хэрэгтэй, хургаал заабари болохо зохёол бэшээн хүнтэй ба зохёолтойнь танилсахабди.

Капитануудай мұрысөөн (хайнаар хурадаг хурагшад). *Гэрэй даабари элидхэл бэлдэхэ байһан.* Шагная.

– *Эрдэни-Хайбзан Галишев тухай (презентац).*

– *«Бэлиг-үүн толи» зохёол тухай (презентац).*

Багша: Үхибүүд, элидхэл шагнаад, 3–3 асуудал зохёон, бүлэгэйхидһөө асуухат. Анхаралтайгаар шагнагты.

Үхибүүд шагнаана. Асуудал зохёоно, бэе бэеһээн асууна.

Багша: Бэрхэнүүд байнат! Ехэ хайнаар бэлдээд ерээ, капитанууднай. Бэрхэт! Асуудалшые хайн зохёогоот.

Амаралтын забһарлал: Жаргалтай, элүүр энхэ ябаха дуратай гүт? Бодогты, дээшээ харагты, тээ дээрэ Зол Жаргал бидэниие хараад, энэбхилжэ байна. Бария, бария!! (Ульмы дээрээ үндын дээшээ бээ татаха). Хайн даа, хуугты. Бээдэтнай хайн болобо гү? Ажалаа үргэлжэлүүлэе.

Зай, иигээд, буряад уран зохёолой гайхамшагта эрдэни зэндэмэни болохо «Бэлиг-үүн толи» зохёолтойгоо танилсая.

Номыень харуулха, автортайнь танилсуулха.

Багша: Юундэ автор зохёолоо иигэжэ нэрлээ гээшэб? Юун гэжэ хананабта? **Үхибүүд** ханамжаяа хэлэнэ.

Зай, иигээд зохёолоо уншажал, хэлэнэнэйнгээ зүб бурууе элирүүлэн, хэшээлэйнгээ сэдэб гаргаха болонобди.

«Аба эжыдэ, аха зондо хүндэтэйгөөр хандаса» бүлэгэй 35-дахи шүлэгүүдые уранаар уншай, удхыень элирүүлэе.

Бүлэгүүдтэ даабари:

1-дэхи бүлэг: «Хуралсалда хандаса» бүлэг уншаха, удхыень, хургаал заабариенень элирүүлхэ

2-дохи бүлэг: «Үгэдэ хандаса» бүлэг уншаха, удхыень, хургаал заабариенень элирүүлхэ.

Зай, иигээд, эдэ бүлэгүүдые уншаад, урда хэлэгдэнэн ханамжануудайнгаа зүб бурууе хэлэхэ хүнүүд байна гү?

Зүб лэ даа. Түрэлхиин хурса, оюун ухаатай, бэлигтэй хүн, Э.-Х. Галшиев толидо уншажа байһандал, хүнэй бүхы ябадалые тайлбарилан харуулна. Тиимэ тула хэшээлэймнай сэдэб юун гэжэ нэрлэгдэхэб. Таанадай ханамжа? Зүб хэлэбэт. Эрдэни-Хайбзан Галшиевай «Бэлиг-үүн толи» — хүнэй ябадалые тайлбарилһан зохёол гээд нэрлэхэдэ болоно.

Хэшээлэй сэдэб нюугдаатай байһанаа, нээгдэнэ.

5. *Ажалай дүн.* Хэр хайн ажаллабабди гэжэ хананат? Ямаршые ажал үрэ дүнтэй байдаг. Ажалайнгаа дүн гаргая.

Үхибүүд хэшээлдэ хадуужа абаһанаа хэлэнэ.

6. *Сэгнэлтэ.*

Б. Д. Балданова. Буряад уран зохёолоор хэшээлэй болон хэшээлхээ гадуур ажал түсэблэхэ тухай

7. *Гэрэй даабари.* Зохёолхоо хэнэгүүдые уншажа, эгээ дурлагдаһан бүлэгөөр хөөрөө бэлдээд ерэхэ. Юундэ энэ бүлэг шэлэһэн тухайгаа өөрынгөө һанамжа заатагүй оруулха.

Хэшээлэй сэдэб:

«Жаргал гэшиэ үнэхөөрөө бии юм агша гү?»

(Ким Цыденовэй «Хээрэ» хөөрөөгөөр)

Нуралсалай түсэблэһэн дүнгүүд (планируемые результаты):

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты): үхибүүд зүрхэ сэдхэлээрээ Намсарай үбгэн ба Доржоодой хоёрой дүрэ ухаалдин ойлгожо, «жаргал» гэһэн үгын удха шанарые элирүүлэн, хадуун абаха. Ёһотой эрэ хүнэй бээе абажа ябаха асуудалда үхибүүд анхаралаа хандуулха.

Юрэнхылэгдэһэн дүнгүүд. Бээе гуримшуулаад ажаллаха шадабари (регулятивные УУД): багшатаяа хэшээлэйнгээ зорилго табиха, ажалаа түсэблэхэ, ажалаа сэгнэхэ.

Оршон тойроние шудалха шадабари (познавательные УУД): номоор хүдэлхэ, уншаһанаараа асуудалнуудта харюу үгэхэ, хүгжэм, дуу шагнан, зураг хэрэглэн, һаналаа хэлэхэ. К. Цыденовэй намтар ба «Хээрэ» гэһэн хөөрөөнэй удхаар тестовэ даабари хэхэ.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД): багштай ба нүхэдтэйгөө хөөрэлдэхэдөө һанал бодолоо айнгүй дамжуулха. Бүлэг соо хүдэлхэ. Бээе анхаралтайгаар шагнаха.

Буряад литератураар шадабари (предметные результаты):

Уран зохёолшын бодол зүб ойлгохо, сэдхэлэйнгээ байдал хүдэлгэхэ, уран зохёолой гол удха элирүүлхэ.

Хэшээлэй түхэл: Онсодхон бодомжолгын хэшээл.

Методическа арганууд: эвристическэ хөөрөлдөөн, шүүмжэлэн бодомжолгын метод (элементы технологии развития критического мышления через чтение и письмо).

Хэшээлэй хэрэгсэлнүүд: интерактивна самбар, проектор, нэтбүүгүүд, хүгжэм, зураг.

Хэшээлэй ябаса

Сайн байна, үхибүүд! Мүнөөдэр хэшээлнай юрэ бусын хэшээл бэшэ. Энэмнай нээмэл хэшээл болоно. Юундэб гэхэдэ, зэрэлгээтэ һайхан Зэдэ голоймнай буряад хэлэнэй багшанар манайда айлшаар үүдыемнай нээн орожо ерэнхэй байна. Бултадаа бодоод, эрьелдэн мэндэшэлэе даа!

Сайн байна! Мэндэшэлэлсэхэдэ ямар байгаа? Гоё байгаа гү? Гоё даа. Иигэжэ сайнаа бээ бээдээ хүсэжэ байхаһаа һайхан юун байхаб. Тиимэ гү?

Зай, иигээд хэшээлээ эхилэе даа.

Бидэ хэнэй бэшэһэн, ямар зохёол уншажа дүүргээд байнабибди?

(Ким Цыденовэй. «Хээрэ» гэжэ зохёол).

Зай, тиигээд хэр һайн зохёолоо, автор тухайгаа уншаад байна гэшэбибди шалгая.

Даабари 1. Тестовэ шалгалта. (Нэтбүүгүүдэй аргаар)

1. Ким Цыденов хэды ондо түрөөб?

а) 1937;

- б) 1939.
2. Ким Цыденов хаана түрөөб?
а) Яруунын Эгэтэ нютагта;
б) Хэжэнгын Ушхайта нютагта.
3. Түрүүшын хөөрөөнүүдэйн суглуулбари юун гэжэ нэрэтэйб?
а) «Нарата хүнинүүд»;
б) «Харгы».
4. «Хээрэ» хөөрөөн хэды ондо бэшэгдээб?
а) 1958;
б) 1961.
5. Мүнөө Намсарай үбгэнэй жаргал хэн болоноб?
а) Сэндэмэ;
б) Сэжэб.
6. Сэжэб юундэ Намсарайгаа хүлээгөөгүйб?
а) хоёр хара мэнгэтэй, нүхэртөө харша байха гүүлээд, Намсарайгаа хайрлаһан байгаа;
б) дурагүй байгаа.
- Дүүргэбэ гүт? Нэтбүүгүүдээ хажуу тээшэнь табия.
Саашадаа бүлгэмөөрөө хүдэлхэбди. Бэе бээдээ туһалан, анхарал хандуулан ажаллахыетнай уряалнаб.

Даабари 2. Наадан-разминка: «Таагты. Нэрлэгты» (Самбарта зураг)

Түргэн харюу үгэхэ хэрэгтэй.

**Ким Цыденовэй
намтар**

1

2

3

**«Хээрэ» гэхэн
хөөрөөн**

1

2

3

Ким Цыденовэй намтарһаа

1. Ярууна нютагайнгаа Ким Цыденов болон бусад бэлигтэнэйнгээ нэрыень мүнхэлэн яруунынхид юу хэһэн бэ? («Уянгын сэсэрлиг» гэхэн шулуун-хүшөөнүүдые бодхоһон).

2. Ким Цыденовэй нэрэмжэтэ ямар нэрэтэй ехэ хэмжээ ябуулга хоёр жэлдээ нэгэ дахин үнгэрдэг бэ? (Нүхэдэйм дүхэригтэ)

3. Ким Цыденовэй творчестводо энэ зураг ямар удхатайб?

«Хээрэ» гэхэн хөөрөөн

1. Зохёолой эхиндэ ямар геройнуудтай хаана, ямар ушараар танилсанабди?

2. Автор юундэ үбгэндэ — Намсарай, залуу бургаһан хүбүүндэ Доржоодой гэжэ нэрэ үгөөб? Ямар удхатайб?

3. Энэ дуу хүгжэм «Хээрэ» хөөрөөндэ хабаатай гү? (Хабаатай.)

Бэрхэнүүд байнат!

Амарая! Тэрэ дээрэ Зол Жаргал энеэбхилэн байнад. Дээшээ үльмы дээрээ зогсон тэрэниие бариха гэжэ оролдоё! Зай, хэн баряаб?

Б. Д. Балданова. Буряад уран зохёолоор хэшээлэй болон хэшээлхээ гадуур ажал түсэблэхэ тухай

Нуугты даа.

Зай, иигээд хэшээлдээ юун тухай хэлсэхэмнай гээшэб? Юун гэжэ хананабта?
(Зол жаргал тухай).

Тиимэ даа. Доржоодой жаргал тухай юун гэжэ хэлээ бэлэй?

Хэшээлэймнай сэдэб: «**Жаргал гээшэ үнэхөөрөө бии агша гү, үгы гү?**».

Зохёолой гол геройнууд хэд болоноб?

(*Намсарай үбгэн Доржоодой хоёр*).

Тэдэ хоёрой жаргал тухай авторай ханал бодол ямар бэ?

Даабари 3. «Жаргал гээшэ юун гээшэб?» гэхэн проектнэ даабари хэхэ.

Бүлгэмөөрөө ажалланабди гэжэ бү мартагты!

Хуудануудта даабаринууд:

1-дэхи бүлгэм:

I. Доржоодой жаргал гээшые юун гэжэ ойлгоноб? Текст сооһоо баримтануудые оложо бэшээд, уранаар уншаха. Геройдо таараһан 1 оньһон үгэ бэшэхэ. Тайлбарилха.

II. Синквейн зохёохо.

1. Геройн нэрэ.
2. Гурбан юумэнэй нэрэ нэрлэхэ.
3. Гурбан тэмдэгэй нэрэ нэрлэхэ.
4. Гурбан үйлэ үгэ нэрлэхэ.
5. Мэдүүлэлээр дүн хэхэ.

III. Өөрын дураар шэмэглэжэ болоно.

2-дохи бүлгэм:

I. Жаргал тухай Намсарай үбгэнэй ханамжа. Текст сооһоо олоод бэшэхэ, уранаар уншаха. Геройдо таараһан 1 оньһон үгэ оложо бэшэхэ. Тайлбарилха.

II. Синквейн зохёохо:

1. Геройн нэрэ.
2. Гурбан юумэнэй нэрэ нэрлэхэ.
3. Гурбан тэмдэгэй нэрэ нэрлэхэ.
4. Гурбан үйлэ үгэ нэрлэхэ.
5. Мэдүүлэлээр дүн хэхэ.

III. Өөрын дураар шэмэглэжэ болоно.

Шалгая. (*Үхибүүд ажалнуудаа хамгаална*).

Бэрхэнүүдта даа!

Тээд иигээд байхада, жаргал бии гээшэ гү?

Намсарай үбгэн юун гэжэ хананаб?

Доржоодой?

Юун гэжэ ойлгобобта?

(*Жаргал гээшэ бии. Тэрэ хүнэй ханаанай.*)

Даабари 4. Үхибүүд шагнагты даа.

Бурхан шабараар хүниие хэбэ. Тиигээд нэгэ багахан хэсэг шабар үлэшэбэ.

– Шамда энэ үлэхэн шабараар үшөө юу хэхэбиб? — гэжэ бурхан асууба.

– Намда жаргал хэжэ үгыш даа — гэжэ хүн гуйба.

Тиихэдэнь Бурхан юуншые гэжэ хэлэнгүй, тэрэ үлэхэн шабарыень гартань барюулба.

– Юундэ? Юун гэжэ бодонот?

(Хүн бүхэн өөрынгөө жаргалыг өөрөөл зохёохо ёһотой).

Тиймэ. Таанарни жаргалаа өөрөөл зохёохо, өөрынтнай гарта байна гэжэ ойлгоо бээт даа.

Гэрэй даабари. Ким Цыденовэй хүшөө-шулуун дээрэ бэшээтэй үгэнүүдэй уряалай удхаар «6 дэльбэ» гэнэн арга хэрэглэн асуудалнуудыг зохёохот.

Тайлбари. 6 дэльбэ — 6 янзын асуудал гээшэ.

1-дэхи асуудал — юрын асуудал. Жэшээ: Нэрлэ: *Энэ ямар герой бэ?*

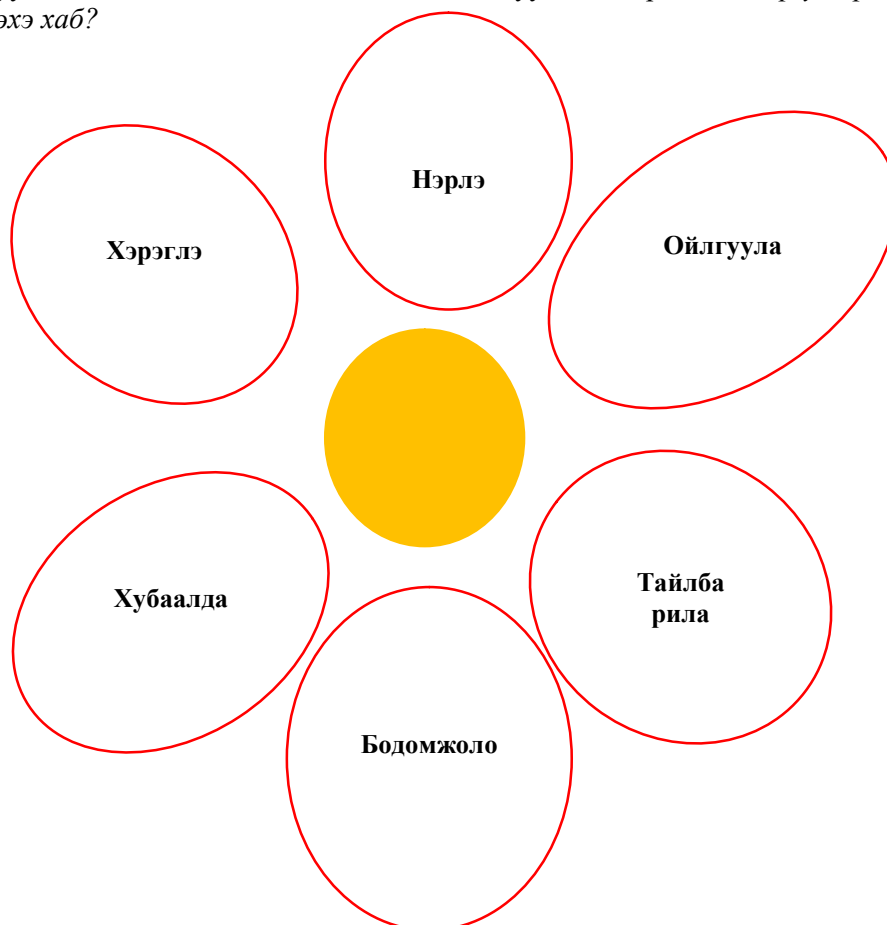
2-дохи асуудал — тодорхойлһон асуудал. Ойлгуула: *«Би зүб ойлгоно гүб?»* гээд, асуудал эхилнэ.

3-дахи асуудал — тайлбарилһан асуудал. Тайлбарила: Асуудал *«Юундэ...»* гэнэн асууһан үгөөр эхилнэ.

4-дэхи асуудал — зохёон байгуулхын асуудал. Бодомжоло / Зохёожо турша: *Хэрбээ... хаа... яахаб, юун болохоб?*

5-дахи асуудал — сэгнэлгын асуудал. Хубаалда. *Юун гэжэ бодонобши? Ямар мэдэрэл түрэнэб?*

6-дахи асуудал — бодото байдалтай холбоотой асуудал. Хэрэглэ. *Ямар ушарта хэрэглэгдэхэ хаб?*

«... Намаа сэсэгүүд
Наһаяа эрьежэ задархал,
Дун сагаахан

Б. Д. Балданова. Буряад уран зохёолоор хэшээлэй болон хэшээлхээ гадуур ажал түсэблэхэ тухай

Дурдам хоншуу дэльбээрээ

Дуран бодолойш

Дууе дахинаа хэреэхэл».

Рефлекси. Зай, үхибүүд, Ким Цыденовэй «Хээрэ» хөөрөө уншаад, хонирхобо гүт? Юун хонин байгаа?

Хэр бэрхээр ажаллаба гээшэбта? Ямар юумэндэ ядарбабта?

Үхибүүд ханал бодолоо хэлэнэ, ажалаа сэгнэнэ.

Хэшээлэй сэдэб:

«Эсэгийн бата журам»

(«Эсэгийн нэрэ үргэн ябая!» гэнэн элективнэ курсаар зохёогдохон ажалай дэбтэрээр 11-дэхи ангида үнгэргэгдэнэн хэшээл)

Хэшээлэй зорилго: аба, эсэгэ тухай дурсалга дээрэ үндэхэлэн, үхибүүдтэ эсэгийн бата журам тухай ойлгуулха.

Хэшээлэй хэрэгсэлнүүд: ажалай дэбтэр, презентаци, ном, таблицанууд г. м.

Эмхидхэлэй үе. Мэндэшэлэлгэ: Сайн байна, үхибүүд!

Зай, хэшээлээ эхилэе! (*Алдар Дашиевой гүйсэдхэнэн «Аба тухай дуун» зэдэлнэ*).

Бурагшадые бүридхэлгэ: Зэдэ голгойнгоо суута дуушан Алдар Дашиевой дуу шагнабабди. Мүнөөдэр хэн тухай хэлсэхэмнай гээшэб?

Зүб лэ даа, аба тухай. «Эсэгийн нэрэ үргэн ябая!» гэнэн хэшээлнүүдэйнгээ дүн шалган, «Хүбүүд — ерээдүйн эсэгэнэр», «Басагад — ерээдүйн эжынэр» гэнэн бүлгэмүүдэй ажал болон викторинаар ойлгохоноо шалгая.

Викторины асуудалнууд табигдана:

Басагадта: Эдээнэй дээжэ хэндэ баридаг бэ? (*Абада*).

Хүбүүдтэ: Эрэ хүн наһан соогоо гурбан юу бүтээхэ ёһотойб? (*Гэр бариха, хүбүүтэй болохо, модо хуулгаха*).

Басагадта: Ямар гэр бүлэ жаргалтайб? (*Бурагшадай харюу*).

Хүбүүдтэ: Хүн болохо багаһаа гэжэ юун гэжэ ойлгонот? (*Бурагшадай харюу*).

Басагадта: Эхэ эсэгэ хоёр — наран нара хоёр гэжэ арадай үгэ бии. Хэн нараб, хэн наран бэ? (*Бурагшадай харюу*).

Хүбүүдтэ: Хожомойхиие бодоһон эрэ хайхан гэхэдэе юун гэнэб? (*Бурагшадай харюу*).

Бэрхэнүүдта! Саашаа ажалайнгаа дэбтэрээр ажаллая.

Ажалайнгаа дэбтэрэй удаадахи сэдэбтэ ороё.

Манай бүлгэмүүдэй капитанууд гэрэй даабаринуудтай байгаа. Шагная даа!

Басагадай бүлгэм: Нютагаймнай баатарнууд.

Хүбүүдэй бүлгэм: Баабаймни — минии омогорхол.

(*Бурагшад бэе бэеэ шагнана*).

Юундэ иимэ даабари үгөө гээшэбиб? Юун гэжэ хананабта? (*Үхибүүдэй харюунууд*)

Даабари 1. Анхаралтайгаар уншя.

...Гэртэе бусажа ерэхэдэе, дайнай үедэ хосорһон, хандарһан байдал заһабарилха, түрэл Сагаатай нютагаа өөдөн үргэхэ ажалда хам оролсоһон юм.

Урагшаа ханаатай, сэбэр хайхан сэдхэлтэй, нютаг зонойнгоо дунда эхэ хүндэтэй ябахыень харахадаа, урмашажа, омогорхожо ябадаг хэм. Дайнай хүлээрхи жэлнүүдтэ минии аба **түрүүлэгшын тушаалтай** холбоотой байһан

юм. Нютагаархидайнгаа, үбгэд хүгшэдэйнгөө, үри хүүгэдэйнгөө ажабайдал яагаад найжаруулхаб гэжэ алинданьшые ханаагаа зобохо, үнэн сэхэ зантай ябаха абымни гол үүргэ хэн.

Хүшэр хүндэ сагай тохёолдоходо, нэгэтэшые уруу дуруу боложо ябангүй, тэрэнээ **усадхахые** оролдодог зантай хэн. Түрэл нютагаа, хүдөө ажахыгаа хэргээхэ хүсэл зорилго, хараа бодол хадаа, ёһотой арад зоноо хүтэлжэ, зүб мүртэ оруулжа шадаха **ударидагша** хэн.

Доржо Банзаровой нэрэмжэтэ колхозой отделение даагшаар эрхилжэ байха сагтаа, үглөөнэй 6 сагнаа хонишодойнгоо байра байдалые, полие болон сабшалангаа эрьехээ гарадаг хэн. Бүхы ажалда хүдөөгэй ажалшадые хабаадуулха ажалые эмхидхэжэ ябаха уялгатай хэн.

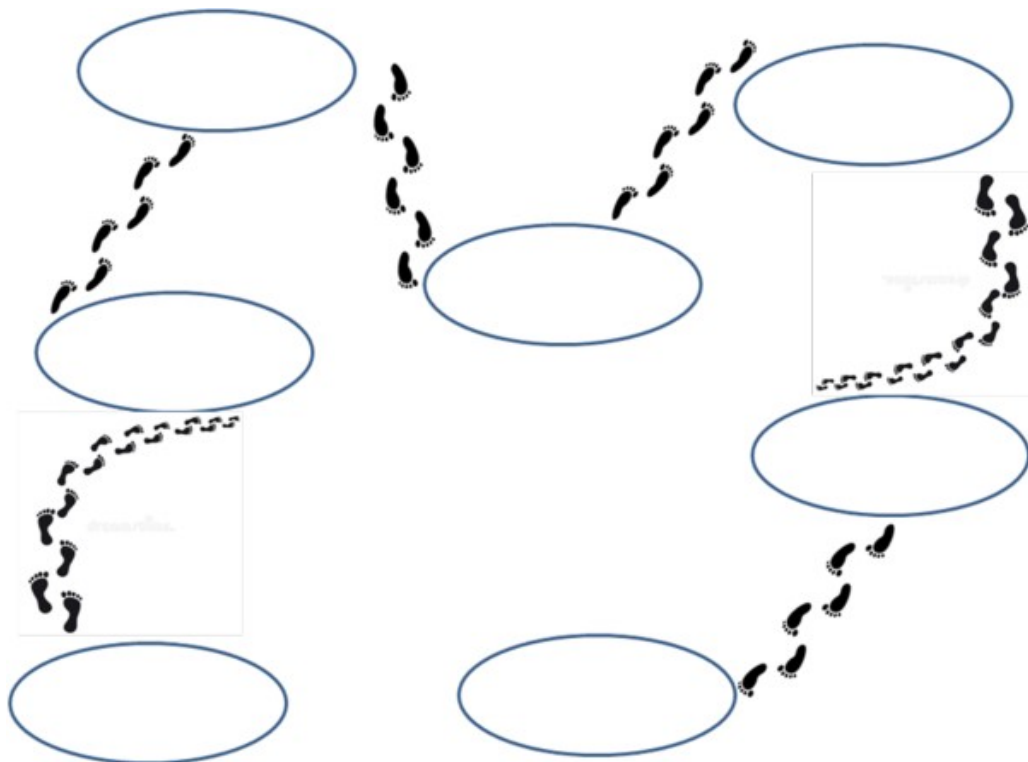
Мүнөө ханахадам, тэрэ **ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ, номгон даруу зантай, хүнүүдые хүндэлдэг**, олониие оройлжо, түмэниие түрүүлжэ ябаха шадалтай, **удамарша** байгаа.

Хүдэлмэридөө шунажа ородог, тон ехэ мэргэжэлтэ, сэбэр найхан сэдхэлтэй байһаниинь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, абамнай «Шэн габьяата ажалай түлөө» гэхэн медаляар шагнагдаа хэн...

(Т. Будаев, Б. Будаев, Т. Будаева. Аба тухайгаа гэр бүлын дурсалга // Абын табан эрдэм. Н. 58)

Хөөрэлдөөн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнаа бусажа ерэнэн эсэгэнэрэй харгы ямар байгаа?

Даабари 2. Дээрэ үгтэнэн текст сооһоо дайнай хүүлээрхи байдалаа эрхилэн эсэгыг зураглаһан үгэнүүдые бэшэгты.

Б. Д. Балданова. Буряад уран зохёолоор хэшээлэй болон хэшээлхээ гадуур ажал түсэблэхэ тухай

Амарая. Жаргалай түлхюур тэрэ дээрэ байна, бария!

Даабари 3. Онһон үгэнүүдые тааруулан бэшэгты.

Хүбүүд өөрын онһон үгэ бүрилдүүлнэ. Басагад — өөрын.

Хүлһэ гаргажа	ухаа орохо	
Хүбшэ татажа	хүн болохо	
Эржэн тобшо элэхэдээ	үнгэ орохо	
Эрэ хүн тулихадаа	баатар болохо	

Удхыень тайлбарилан, хэшээлэйнгээ дүн гаргая!

Хэшээлэймнай сэдэб юун гэжэ байгаа? (*Үхибүүд һанамжсаяа хэлэнэ*)

Хэшээлэй сэдэб: «Эсэгийн бата журам».

Даабари 4. Толи анхарагты.

Бата — 1) твёрдый, крепкий, прочный; 2) надёжный, верный, постоянный.

Журам — 1) порядок, распорядок. Журамаа алдаһан — беспорядочный, недисциплинированный; 2) дисциплина, ажалай журам — трудовая дисциплина.

Багша үхибүүдтээ эсэгэ хүнэй бата журам тухай дүн гаргана.

Зай, иигээд хэшээлнай түгэсэбэ. Таанар, бэрхэ хүбүүдни, ерээдүйдэ эрхим бата журамтай эсэгэнэр болохо бэээт гэжэ найданаб. Басагадаа эрхим бата журамтай хүбүүдэй жаргалтай эжынэр болохыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

Гэрэй даабари. Эрхим бата журамтай эсэгэ болохо жаргалай гэшхүүр бүтээхэ хэрэгтэй. Ямар үгэнүүдһээ бүридэһэн гэшхүүр хэрэглэхэбта? Бодомжолооройт.